

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ. ПРАГМАТИКА

Юрій Кійко

(Чернівці)

СУЧАСНА НІМЕЦЬКОМОВНА ЛІНГВІСТИЧНА ГЕНОЛОГІЯ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ²

Анотація: Розглядаються актуальні тенденції в такій молодій дисципліні, як генологія, в німецькомовному лінгвістичному дискурсі. Основну увагу приділено питанню типології текстів, методам і перспективам зазначеної дисципліни.

Ключові слова: вид тексту, генристика, німецька мова, типологія текстів.

Аннотация: Рассматриваются актуальные тенденции в такой молодой дисциплине, как генристика, в немецком лингвистическом дискурсе. Основное внимание уделено вопросу типологии текстов, методам и перспективам этой дисциплины.

Ключевые слова: вид текста, генристика, немецкий язык, типология текстов.

***Abstract:** In the article actual tendencies in such young discipline as text type linguistics in German discourse are considered. The basic attention is given a question of typology of texts, methods and perspectives of this discipline.*

***Key words:** text type, text type linguistics, German, typology of texts.*

В останнє десятиріччя у лінгвістичному дискурсі різних країн почав активно розвиватися новий напрям лінгвістики тексту, що в німецькомовному просторі відомий як *Textsortenlinguistik*. В Україні відповідний напрям дослідження – лінгвогенристика, лінгвістична генологія – виникає дещо пізніше, на початку ХХІ століття з виходом у світ праці Ф. Бацевича “Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи”. Основне завдання цієї дисципліни вбачають у

² Der vorliegende Beitrag entstand dank der Unterstützung der Alexander von Humboldt-Stiftung. Für hilfreiche Kommentare und Anregungen möchte ich mich bei Prof. Dr. Norbert Fries (HU Berlin) herzlich bedanken.

різноплановому аналізу, описі й систематизації текстів певної комунікативної сфери людської діяльності. Об'єктом аналізу зазначеної дисципліни в німецькомовному дискурсі виступають переважно нехудожні тексти, що активно використовуються в повсякденному житті (пор. [1; 2; 5; 9; 22]).

Серед головних причин зацікавленості різними жанрами (видами текстів, мовленнєвими жанрами) – прагматизація мовознавства (пор. [1]). Ще П. Гартманн [24, с. 23], один із засновників лінгвістики тексту, зазначав, що науковий інтерес лінгвістів буде спрямований при аналізі окремих текстів на встановлення їх класифікаційних ознак. Ця зацікавленість пояснюється теоретичними і практичними причинами. Серед практичних причин слід назвати такі: подолання мовних бар'єрів у методиці викладання рідної й іноземної мов, використання в прикладній лінгвістиці, насамперед у практиці перекладу, соціолінгвістичні проблеми тощо (пор. [8, с. 183]). Свідченням цього можна вважати появу практичних праць, де автори намагаються різнопланово охарактеризувати певні види текстів [20; 34 та інші], опираючись при виборі текстів головню на фонові знання носіїв мови.

Центральним питанням лінгвістичної генристики є типологія текстів. Класифікувати тексти можна за лінгвістичними й екстралінгвістичними ознаками. Складність наукової класифікації текстів зумовлена різними чинниками: великий обсяг текстів, різноманітна тематика, різні сфери комунікації, лексична і граматична гетерогенність тощо. Окрім того, вимоги до наукової типології текстів (гомогенність, однозначність, повнота), які сформував ще Г. Ізенберг [30, с. 312], майже неможливо виконати через об'єктивні причини. До цього можна додати також неоднозначність у фаховій термінології лінгвістики тексту (пор. [27, с. 509]).

Типологію текстів можна здійснювати теоретично-дедуктивно, емпірично-індуктивно або ж поєднувати індуктивний і дедуктивний підходи (пор. [28; 40 та ін.]). Обидва методи мають свої переваги і недоліки. В першому випадку при “стерильних” загальних положеннях певної теоретичної моделі, концепту досить складним видається її реалізація на практиці. У другому випадку – дослідники намагаються проаналізувати і систематизувати “безмежне море” реально існуючих варіантів текстів. В останніх працях намітилася тенденція до використання обидвох методів [29;

42 та інші)], оскільки вони доповнюють один одного: на початку виходять із теоретичних засад, а потім на емпіричному матеріалі перевіряють, уточнюють характеристики варіантів певного жанру.

У німецькій текстознавчій практиці після десятилітніх дискусій утвердилися такі ієрархічні терміни, як *Textsortenklasse*, *Textsorte*, *Textsortenvariante*, *Textexemplar*. Якщо термін *текст* можна розглядати, за Ф. Зімлером [43], як одиницю *langage* (згідно із сосюрівською термінологією), то в *langue* вони виступають як види тексту (*Textsorte*), наприклад, *інформаційна замітка*, *рецензія*, *рецепт* тощо. У *parole* ж ми маємо справу з конкретною реалізацією виду тексту (*Textexemplar*). Вид тексту може мати свої варіанти (*Textsortenvariante*), оскільки, на відміну від інших мовних одиниць, текст є найбільшою динамічною комунікативною одиницею. Так, інформаційна замітка може мати свої варіанти: *інформаційна замітка про подію*, *інформаційна замітка про ситуацію* тощо. Водночас види текстів можуть об'єднуватися за спільними ознаками в інші групи видів текстів вищого рівня абстракції (*Textsortenklasse*). Наприклад, *інформаційна замітка*, *інформаційна стаття*, *кореспонденція* утворюють клас інформаційних текстів (детальніше до термінології див. [4]).

Існує багато думок і підходів щодо класифікацій текстів (детальніше див. [10, с. 28; 27; 28, с. 146; 40; 8, с. 183 та інші]). Так, перші класифікації ґрунтувалися на виключно лінгвістичних критеріях, як-от: субституція [25] чи темпоральність [48]. З початком прагматичних досліджень при класифікації видів текстів почали використовувати опозиційні ознаки [41 та інші], що і сьогодні не втратило своєї актуальності. У. Гросе [23] спробував використати при класифікації текстів семантичні критерії, а Е. Верліх [49] – синтаксичні. З початком 80-х років на передній план при класифікації текстів виходять позатекстові критерії, як-от: ситуація, функція і зміст [17, 16], критерії оцінки і мета інтеракції [31], мовленнєві акти [40], функції [14; 15]. Поступово почали поєднувати ці внутрішньотекстові і зовнішньотекстові критерії, як це запропонували в своїй багаторівневій моделі В. Хайнеманн і Д. Фівегер [28].

На сьогоднішній день більшість науковців (К. Адамцік, В. Гайнеманн, В. Фівегер, О. Крон та інші) сходяться на тому, що типологію текстів слід розглядати не як сталу, закриту, дійсну для всіх часів модель, а як відкриту, мобільну систему, яка зможе сприй-

мати можливі зміни в текстах. Врешті-решт, класифікація текстів потрібна для того, щоб при проведенні певного текстологічного дослідження мати достатньо чітку картину щодо об'єкта аналізу.

Остаточної типології всіх текстів наразі ще не створено з об'єктивних причин, хоча такі спроби були і будуть (пор. [11; 17 та інші]). Подібно до того, як не вдалося виокремити в структурній семантиці повний перелік семантичних компонентів при аналізі значень, так і в лінгвістичній генристиці це видається досить проблематичним з огляду на постійні зміни в мові, обсяг текстового матеріалу, перетини різних сфер комунікативної діяльності людини тощо. Мабуть, це можна буде реалізувати лише із залученням комп'ютерних технологій у рамках корпусної лінгвістики. Наразі постає питання доцільності пошуку такої універсальної типології з огляду на її можливу короткотривалу валідність. Тому більш корисним видається створення детальних класифікацій текстів у певній сфері людського спілкування, як-от у релігійному, військовому, шкільному, газетному та інших дискурсах. Або ж, не вдаючись у класифікаційні питання, аналізувати найчастотніші конкретні жанри з опорою на загальні фонові знання носіїв мови (пор. [12; 20; 22 та інші]).

Найбільш комплексною класифікацію текстів, на яку посилаються різні дослідники, вважається багаторівнева класифікація М. Гайнеманн і В. Гайнеманн [26, с. 143–164]. В основу цієї класифікації покладена наявність у текстах подібних ознак. Оскільки кожного разу при групуванні враховується різна кількість ознак, досі нема загально визнаних чітких параметрів класифікації. Автори пропонують використовувати багаторівневу модель, побудовану на принципі виділення ознак (подібно до компонентного аналізу). Вони виділяють чотири рівні, в яких розрізняються свої складові (компоненти): 1) функціональний рівень розглядає мету тексту (контакт, інформування тощо); 2) ситуативний рівень визначає локальну і темпоральну приналежність тексту (місце дії, канал/медіум, кількість учасників тощо); 3) тематичний і структурний рівень характеризує змістову спрямованість (розгортання теми, структура тексту тощо); 4) якісний (в оригіналі як *Formulierungsadäquatheit*) описує мовні особливості тексту (комунікаційні максими, специфічні текстові формулювання, стилістичні особливості тощо). За потреби до цієї класифікації можуть бути задіяні

додаткові класифікатори.

При загальній типології й аналізі текстів потрібно залучати як текстові (textintern), так і позатекстові (textextern) ознаки, які можна звести до трьох основних питань: *Для чого цей текст написано?* (функція), *Де він використовується?* (ситуація), *Яка його будова?* (структура). Для наглядності наведемо найпоширеніші класифікації в німецькомовному лінгвістичному дискурсі, де простежуються зазначені питання (див. табл. 1).

Таблиця 1

Найпоширеніші текстокласифікаційні ознаки
за різними авторами

<i>Heinemann/ Heinemann 2002</i>	<i>Adamzik 2004</i>	<i>Brinker 2010</i>
Функціональний рівень	Функція	Комунікативно-функціональний аспект
Ситуативний рівень	Ситуативний контекст	Ситуативний аспект
Тематичний і структурний рівень	Тема, зміст	Структурний аспект: тематичний рівень
Якісний рівень	Мовне оформлення	Структурний рівень: жанрово-мовні (лексика, граматики) і невербальні засоби

Ф. Зіммер і представники його школи [13; 29; 42 та ін.] проводять переважно комплексні діахронічні дослідження в системно-функціональному руслі. Використовуючи дедуктивно-індуктивний підхід, вони розглядають позамовні ознаки, під яким розуміють адресата, адресанта, місце, час і медіум, а також мовні ознаки, до яких належать ініціатор (індикатори початку тексту), макроструктура (періоди і графіка), термінатор (індикатори кінця тексту). До внутрішньомовних ознак відносять також лексичні і синтаксичні особливості видів текстів.

Останнім часом для розширення, систематизації й активізації текстолінгвістичного описового апарату німецькі мовознавці (див. праці в [46]) намагаються поєднувати лінгвістичні підходи із соціологічною системною теорією Н. Лумана [36]. Вихідним момен-

том при цьому є взаємозв'язок між суспільством і комунікацією: існування суспільства можливе лише завдяки комунікації, а комунікація, в свою чергу, потребує суспільства. Тут простежується добре відома загальномовознавча теза про мову як суспільне явище.

За теорією Н. Лумана, розрізняють три види систем: біологічні (організми, клітини, нервові системи), психічні (людська свідомість) і соціальні. Соціальні аутопоезисні (самопродукуючі) системи є комунікативними системами. Соціальні системи можуть поділятися на дрібніші функціональні субсистеми, коли вони виконують для суспільства свою функціональну роль. Д. Краузе наводить узагальнюючу схему соціальних систем (див. рис. 1).

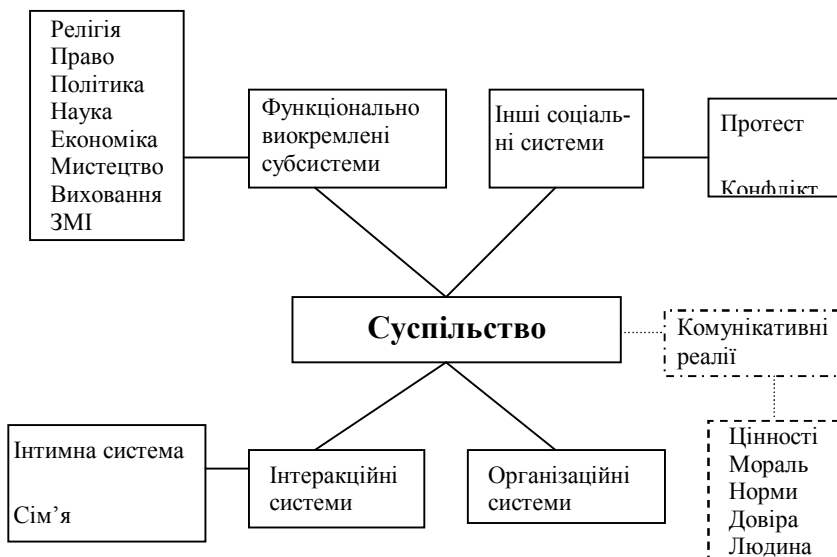

Рис. 1. Соціальні системи за [32, с. 35]

Подібно до соціологічного поділу суспільства мовознавці (Хр. Ганзель та ін.) намагаються класифікувати “світ текстів”, які є результатами процесу комунікації в різних підсистемах суспільства, тобто виходять зі сфер комунікації, або за сучасною термінологією – дискурсів. При цьому додатково до текстових критеріїв опису (функція – для чого? ситуація – в якому контексті? структура – як?) залучаються ще такі класифікатори, як тема тексту (*Sachdimension*, що?), час (*Zeitdimension*, коли?) і суб’єкт (*Sozialdimension*, хто?). Останні два

перегукуються з класифікаційними ознаками в школі Ф. Зіммера.

Таким чином, вибудовується така модель текстового опису:

1) ситуативний рівень (де?): розглядається контекст появи того чи іншого тексту;

2) соціальний рівень (хто?): розглядається автор тексту;

3) темпоральний рівень (коли?): в центрі уваги часова характеристика тексту;

4) тематичний рівень (що?): розглядається тема тексту;

5) функціональний рівень (для чого?): звертається увага на мету тексту;

6) структурний рівень (як?): розглядаються граматичні, стилістичні аспекти текстобудови.

Дослідження за наведеною схемою можна проводити в діахронічному і синхронічному плані. Так, С. Майнхардт [37, с. 245], проаналізувавши виступи ректорів у діахронічному плані, встановила, що не всі рівні тісно взаємопов'язані. Соціальний і ситуативний рівні виявилися базовими рівнями, а між тематичним, структурним і функціональним встановлено тісний зв'язок. На темпоральному рівні були виявлені такі механізми, як варіація, селекція і стабілізація, що спричинили зміни зразка цього виду тексту. Схематично авторка це зобразила так:

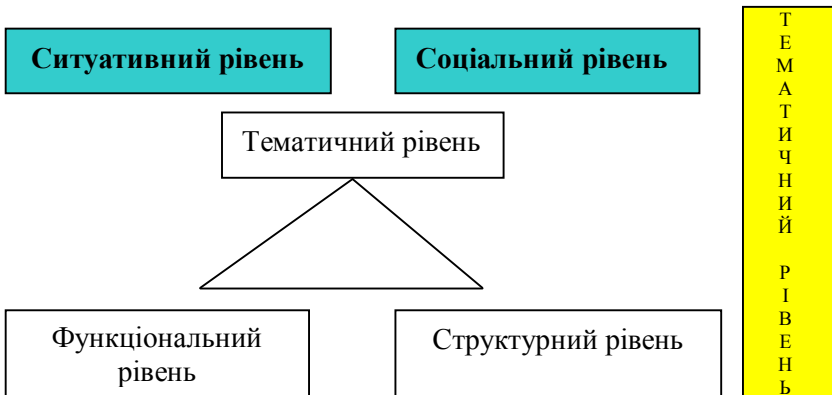

Рис. 2. Модифікована модель для діахронічного опису текстів (за [37, с. 245])

У синхронічному плані зазначену модель випробувала Д. Льофлер на матеріалі виду тексту “порада” в публіцистичному дискурсі. Авторка вдалася до модифікації попередньої моделі, додавши невербальний рівень і відкинувши неактуальний тут темпоральний рівень, що видно з нижче наведеної схеми (див. рис. 3).

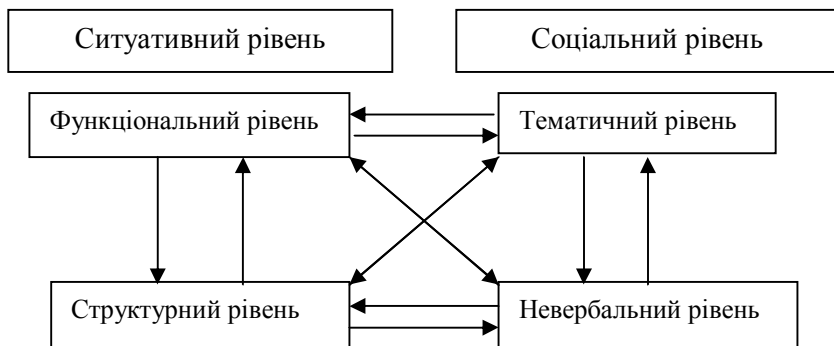

Рис. 3. Синхронічна модель аналізу тексту [35, с. 245]

У дещо подібному напрямі працюють науковці, які представляють так звану лінгвістику дискурсу. У німецькомовному лінгвістичному просторі термін *дискурс* вживається порівняно рідко, на відміну від англо-, франко-, російсько- і україномовних праць (пор. [3, 6 тощо]). Пояснюється це тим, що в німецькомовному лінгвістичному просторі основну увагу приділяють розгляду тексту як найбільшої одиниці мови. Лише в новому тисячолітті К. Адамцік [11] і І. Варнке [47] запропонували використовувати *дискурс* як збірне поняття для великої кількості текстів, висловлювань, об’єднаних однією темою, ключовим словом тощо (пор. [18, с. 252]), як-от: *тероризм на шпальтах газет, глобалізація*.

У 2011 році вперше під назвою “Diskurs-Linguistik” вийшов підручник Ю. Шпітцмюллера і І.Г. Варнке [44], де автори підсумували здобутки німецької дискурсної лінгвістики і запропонували свою модель дослідження дискурсу (скорочено DIMEAN). У цій моделі автори враховують різноманітні параметри з огляду на комплексність такого складного явища, як дискурс. Аналіз складається з трьох загальних рівнів, які поділяються на підрівні. На першому рівні, який автори назвали транстекстуальним рівнем,

відбувається дискурсний аналіз за такими параметрами, як інтертекстуальність, схема (фрейм/скрипт), дискурсно-семантичні фігури, соціальна символіка, індекси, історичність, ідеологія/ментальність, суспільні та політичні чинники. Цей рівень відповідає питанню *де?* в інших підходах. На другому рівні аналізуються інтеракційні ролі (автор, адресати), дискурсні позиції (соціальна стратифікація, статус тощо) і медіальність (канал, форми, сфери, зразки текстів). Тут характеризуються головні актори інтеракції, що відповідає питанню *хто?* за іншими підходами. І на третьому рівні – інтертекстовому – дослідник повинен встановити текстові особливості (візуальна структура тексту, макроструктура, мезоструктура: теми в підтемах), провести пропозиційний (мікроструктура) і лексемний аналіз (слова і словосполучення), що відповідає питанню *як?* Через таку узагальненість запропоновану модель можна використовувати при аналізі певного ключового слова, концепту тощо, що буде ефективнішим, ніж при аналізі певних видів текстів.

Дещо в іншому ракурсі виконуються текстологічні роботи, в яких основна увага приділена аналізу інформаційної структури тексту в руслі ідей Т. ван Дейка. При цьому користуються різними теоріями, наприклад, Quaestio-моделлю тощо (пор. [21]). Згідно з цією моделлю, текст повинен загалом відповідати на експліцитне або імпліцитне основне питання. Залежно від виду тексту або інтенції автора питання може бути більш чи менш очевидним або ж більш чи менш абстрактним. Так, кулінарний рецепт відповідає на питання *Як приготувати борщ?* (пор. [38]). Такий підхід можна використовувати при аналізі окремих текстів, оскільки сам аналіз вимагає багато часу.

У працях практичного спрямування (пор. [26; 46]) при описі, як правило, текстів малого формату аналізують головно такі складові: 1) комунікативна ситуація, 2) функція, 3) тема, 4) структура, 5) мовне оформлення і 6) технічне оформлення. При розгляді комунікативної ситуації основну увагу приділяють сфері застосування певного виду текстів, медіальному аспекту, адресанту й адресату. Серед функцій видів тексту виділяють апелятивну, контактну, інформаційну, вказівну, декларативну й естетичну. При цьому, як показує аналіз матеріалу, тексти можуть поєднувати кілька функцій. Основну увагу в прикладних працях автори приділяють розгляду теми (змісту) тексту, тематичній будові,

можливим стратегіям побудови текстів (опис, наратив, пояснення, аргументація, наказ). При суто мовному аналізі дослідники звертають увагу на частотну лексику, синтаксис і стилістичні характеристики типів текстів. Не останню роль при подібних аналізах відіграє опис невербальної сторони текстів. Технічне оформлення текстів включає в себе візуальний аналіз фотографій, схем, таблиць, а також характеристику використаних шрифтів.

Отже, як показав аналіз німецькомовної літератури з лінгвістичної генології, можна виділити такі напрями дослідження, як структурно-функціональний, системно-теоретичний, інформаційний, дискурсний, які враховують здобутки структурного, прагматичного, комунікативного і когнітивного етапів розвитку загальнолінгвістичної думки. Спостерігається комплексний підхід до такого складного мовного явища як текст, коли враховуються як текстові, так і позатекстові ознаки.

Перспективним напрямом сучасних студій вважаємо дослідження різних жанрів з контрастивної точки зору (пор. [39 та ін.]), що зумовлено глобалізацією комунікативного простору. Це стосується також досліджень жанрів у різних професійних мовах для адекватності перекладу (пор. [19 та інші]). Не менш перспективне і водночас суто прагматичне використання даних лінгвістичної генології для методики викладання іноземної мови (пор. [45 та ін.]).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної генології : навч. посіб. / Ф. С. Бацевич. – К. : Академія, 2006. – 248 с
2. Жанры речи : сб. науч. статей. – Саратов : Изд-во ГосУНЦ “Колледж”, 2005. – Вып. 4 : Жанр и концепт. – 440 с.
3. Кашкин В. Б. Сопоставительные исследования дискурса / В. Б. Кашкин // Концептуальное пространство языка. – Тамбов : ТГУ, 2005. – С. 337–353.
4. Кійко Ю. Є. До термінології текстової типології у сучасному німецькомовному дискурсі / Ю. Є. Кійко // Мовна комунікація і сучасні технології у форматі різномірних систем : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених. – Горлівка : Видавництво ГДПШМ, 2008. – Т. 1. – С. 98–101.
5. Левицкий Ю. А. Проблема типологии текстов / Ю. А. Левицкий. – Пермь : Изд-во Перм. ун-та, 1998. – 106 с.
6. Сахарчук Л. І. Методологія комунікативних досліджень : монографія /

- Л. І. Сахарчук. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2006. – 214 с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 844 с.
 8. Филиппов К.А. Лингвистика текста : курс лекций / К. А. Филиппов. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2003. – 336 с.
 9. Шмелева Т. В. Жанроведение? Генристика? Генология? / Шмелева Т. В. // Речевое общение (Теоретические и прикладные аспекты речевого общения). Специализированный вестник. – Красноярск, 2006. – № 8–9 (16–17). – С. 121–127.
 10. Adamzik K. Textsorten – Texttypologie : eine kommentierte Bibliographie / Kirsten Adamzik. – Münster : Nodus Publ., 1995. – 301 S.
 11. Adamzik K. Die Zukunft der Text(sorten)linguistik / Textsortennetze, Textsortenfelder, Textsorten im Verbund / Kirsten Adamzik // Zur Kulturspezifität von Textsorten / Hrsg. von Ulla Fix. – Tübingen : Stauffenburg, 2001. – S. 15–30.
 12. Adamzik K. Textlinguistik / Kirsten Adamzik. – Tübingen : Niemeyer, 2004. – 176 S.
 13. Braun Chr. Zur Sprache der Freimaurerei : eine textsortenspezifische und lexikalisch-semantische Untersuchung / Christian Braun. – Berlin : Weidler, 2004. – 584 S. (Berliner sprachwissenschaftliche Studien 5).
 14. Brinker K. Linguistische Textanalyse : eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden / Klaus Brinker. – Berlin : Schmidt, 1985. – 150 S. (Grundlagen der Germanistik 29).
 15. Brinker K. Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden. Bearb. von Sandra Ausborn-Brinker. 7. durchges. Aufl. – Berlin : Erich Schmidt, 2010. – 160 S.
 16. Diewald G. M. Deixis und Textsorten im Deutschen / Gabriele M. Diewald. – Tübingen : Niemeyer, 1991. – 435 S. (Reihe germanistische Linguistik 118).
 17. Dimter M. Textklassenkonzepte heutiger Alltagssprache. Kommunikationssituation, Textfunktion und Textinhalt als Kategorien alltagssprachlicher Textklassifikation / Matthias Dimter. – Tübingen : Narr, 1981. – 144 S.
 18. Ernst P. Germanische Sprachwissenschaft / Peter Ernst. – Wien : Facultas, 2004. – 302 S.
 19. Fachliche Textsorten. Komponenten – Relationen – Strategien / Hrsg. von H. Kalverkämper u. K.-D. Baumann. – Tübingen : Narr, 1996. – 828 S.
 20. Fandrych Chr. Textsorten im Deutschen: linguistische Analysen aus

- sprachdidaktischer Sicht / Christian Fandrych ; Maria Thurmair. – Tübingen : Stauffenburg, 2011. – 379 S.
21. Fries N. The bigger the better. Zur Sprach- und Kulturspezifität von Texten / Fries N. // *Texte – Gegenstände germanistischer Forschung und Lehre* / F. Grucza (Hg.). – Warschau, 2006. – S. 129–142.
 22. Gansel Chr. Textsortenlinguistik / Christina Gansel. – Göttingen : Vandenhoeck und Ruprecht, 2011. – 128 S.
 23. Große E. U. Text und Kommunikation: eine linguistische Einführung in die Funktionen der Texte / Ernst Ulrich Große. – Stuttgart : Kohlhammer, 1976. – 164 S.
 24. Hartmann P. Texte als linguistisches Objekt / Peter Hartmann // *Beiträge zur Textlinguistik* / W. D. Stempel (Hrsg.). – München : Fink, 1971. – S. 8–30.
 25. Harweg R. Pronomina und Textkonstitution / Ronald Harweg. – München : Wilhelm Fink Verlag, 1979. – 392 S.
 26. Heinemann M. Grundlagen der Textlinguistik: Interaktion – Text – Diskurs / Margot Heinemann, Wolfgang Heinemann. – Tübingen : Niemeyer, 2002. – 281 S.
 27. Heinemann W. Aspekte der Textsortendifferenzierung / Wolfgang Heinemann // *Text- und Gesprächslinguistik. HSK-Bd. 16.1.* / Hrsg. von K. Brinker u.a. – Berlin ; New York : de Gruyter, 2000. – S. 523–545.
 28. Heinemann W. Textlinguistik. Eine Einführung / Heinemann W., Viehweger D. – Tübingen : Narr, 1991. – 310 S.
 29. Hölscher S. Familienanzeigen. Zur Geschichte der Textsorten Geburts-, Verbindungs- und Todesanzeige, ihrer Varianten und Strukturen in ausgewählten regionalen und überregionalen Tageszeitungen von 1790 bis 2002 / Sandra Hölscher. – Berlin : Wedler, 2011. – 451 S.
 30. Isenberg H. Grundfragen der Texttypologie / Horst Isenberg // *Ebenen der Textstruktur* / Hg. Daneš Fr., Viehweger D. – Berlin : Akad. der Wiss. der DDR, 1983. – S. 303–343. (Linguistische Studien 112).
 31. Isenberg H. Probleme der Texttypologie. Variation und Determination von Texttypen / Horst Isenberg // *Wissenschaftliche Zeitschrift der Karl-Marx-Universität Leipzig*. – 1978. – 27. – S. 565–579.
 32. Krause D. Luhmann-Lexikon. Eine Einführung in das Gesamtwerk von Niklas Luhmann / Krause D. ; 4. neu bearbeit. und erweiterte Aufl. – Stuttgart : Lucius & Lucius, 2005. – 325 S.
 33. Kron O. Probleme der Texttypologie / Olaf Kron. – Frankfurt am Main ; Berlin ; Bern : Lang, 2002. – 390 S.
 34. Lenk H. E. H. Praktische Textsortenlehre: ein Lehr- und Handbuch der

- professionellen Textgestaltung / Hartmut E. H. Lenk. ; 2., überarb. und erw. Aufl. – Helsinki : Univ.-Verl., 1995. – 239 S.
35. Löffler D. Ratgebungstexte und Öffentlichkeit im Spannungsfeld der sozialen Systeme Erziehung, Familie und Massenmedien / Dorota Löffler // Textsorten und Systemtheorie / Hg. Chr. Gansel. – Göttingen : V&R unipress, 2008. – S. 251–272
 36. Luhmann N. Einführung in die Systemtheorie / Niklas Luhmann. Dirk Baecker (Hrsg.) ; 4. Aufl. – Heidelberg : Auer, 2008. – 347 S.
 37. Meinhardt C. Textsorten sinnhaft beschreiben – ein Modellvorschlag für die Textsortenbeschreibung mit systemtheoretischen Impulsen am Beispiel von Rektorenantrittsreden der Universität Greifswald im 20. Jahrhundert / Cindy Meinhardt // Textsorten und Systemtheorie / Hg. Chr. Gansel. – Göttingen : V&R unipress, 2008. – S. 227–250.
 38. Musan R. Informationsstruktur / Renate Musan. – Heidelberg : Winter, 2010. – 100 S.
 39. Presstextsorten im Vergleich – Contrasting Text Types in the Press. / Hg. von H. Lenk, A. Chesterman. – Hildesheim ; Zürich ; New York : Georg Olms Verlag, 2005. – 387 S.
 40. Rolf E. Die Funktionen der Gebrauchstextsorten / Eckard Rolf. – Berlin u.a. : de Gruyter, 1993. – 339 S.
 41. Sandig B. Zur Differenzierung gebrauchssprachlicher Textsorten im Deutschen / Barbara Sandig // Textsorten, Differenzierungskriterien aus linguistischer Sicht / (Hg.) Gülich Elisabeth, Raible Wolfgang. – Wiesbaden, 1975. – S. 113–124.
 42. Schlüter S. Textsorte vs. Gattung. Textsorten literarischer Kurzprosa in der Zeit der Romantik (1795-1935) / Schlüter S. – Berlin : Wedler, 2001. – 367 S.
 43. Simmler F. Teil und Ganzes in Texten: Zum Verhältnis von Textexemplar, Textteilen, Textauszügen, und Makrostrukturen / Franz Simmler // Daphnis Zeitschrift für Mittlere Deutsche Literatur. – Nr. 25. – 1996. – S. 597–625.
 44. Spitzmüller J. Diskurs-Linguistik / J. Spitzmüller, I. H. Warnke. – Berlin ; Boston : De Gruyter, 2011. – 236 S.
 45. Text-Arbeit. Textsorten im fremd- und kultursprachlichen Unterricht an Schule und Hochschule / Hg. von K. Adamzik, W. W. Krause. – Tübingen : Narr, 2005. – 247 S.
 46. Textsorten und Systemtheorie / Hg. Chr. Gansel. – Göttingen : V&R unipress, 2008. – 274 S.
 47. Warnke I. Adieu Text – bienvenue Diskurs? Über Sinn und Zweck einer poststrukturalistischen Entgrenzung des Textbegriffs / Ingo H. Warnke //

- Brauchen wir einen neuen Textbegriff? / Hrsg. von Ulla Fix u.a. – Frankfurt am Main u.a. : 2002. – S. 125–141.
48. Weinrich H. Sprache in Texten / Harald Weinrich ; 1. Aufl. – Stuttgart : Klett, 1976. – 356 S.
49. Werlich E. Typologie der Texte: Entwurf einer textlinguistischen Modells zur Grundlegung einer Textgrammatik / Egon Werlich ; 2., durchges. Aufl. – Heidelberg : Quelle & Meyer, 1979. – 140 S.

*Ірина Осовська
(Чернівці)*

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ПАРАМЕТРИ ЛЕКСИКИ В НІМЕЦЬКОМОВНОМУ МАТРИМОНІАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація: Розглядаються функціональні параметри лексики як складові німецькомовного матримоніального словника. Основними поняттєво-функціональними підсистемами ідіолекту пари визначаються кохання, секс та гра, що на рівні лексики виражається проаналізованими особливостями приватного коду.

Ключові слова: *лексика, сімейне спілкування, матримоніальний дискурс.*

Аннотация: Рассматриваются функциональные параметры лексики как составляющие немецкоязычного матримониального словаря. Основными понятийно-функциональными подсистемами идиолекта пары определяются любовь, секс и игра, которые на уровне лексики выражаются проанализированными особенностями частного кода.

Ключевые слова: *лексика, семейное общение, матримониальный дискурс.*

Abstract: The article highlights the functional parameters of lexis as constituents of the German matrimonial word-stock. The main notional-functional subsystems of the couple's idiolect include love, sex and game, which are expressed by the analyzed peculiarities if the private code at the level of lexis.

Key words: *lexis, family communication, matrimonial discourse*

Дослідники приватного мовлення підкреслюють складність класифікації та типізації тих чи інших мовних явищ у цій сфері,